

7 maja 2025 roku podczas Defence24 Days, Leszek Skiba, Prezes Zarządu Instytutu Sobieskiego w panelu dyskusyjnym pt. „Czy potrzebujemy powszechnej, obowiązkowej, służby państwowej?” przedstawił założenia raportu o służbie państwowej, który powstaje we współpracy Instytutu Sobieskiego z Instytutem Flanki Wschodniej.

Z roku na rok sytuacja demograficzna w Polsce staje się coraz gorsza. Od 2017 r. notuje się systematyczny spadek liczby urodzeń, przy jednoczesnym wzroście liczby zgonów. Prognozy na kolejne lata wskazują na dalsze pogarszanie się struktury demograficznej, co rodzi fundamentalne pytanie: czy z perspektywy demograficznej Polskę stać na powszechną służbę wojskową?

Zgodnie z teorią modernizacji Ronalda Ingleharta – jedną z najbardziej popularnych teorii przedstawiających zmiany systemu wartości, norm i dążeń w nowoczesnych społeczeństwach – w ciągu zaledwie 25 lat Polska przesunęła się z systemu wartości wspólnotowych w stronę indywidualnej samorealizacji. W skali globalnej jest to jedna z największych zmian w tym czasie wśród wszystkich krajów świata.

Liczne badania pokazują, że do aktywnej obrony w razie wojny będzie gotowe około 15% (4,5 mln dorosłych). Zaangażowanie w działania pomocowe deklaruje około 20% (6 mln dorosłych), natomiast około 20-30% obywateli mówi, że w razie zagrożenia wyjeżdże za granicę.

Na przestrzeni ostatnich trzech lat odnotowano spadek gotowości do aktywnej obrony w porównaniu z danymi z 2022 roku. Wyższy poziom gotowości obywatelskiej występuje w państwach realnie zagrożonych konfliktem, takich jak Ukraina, Finlandia czy Izrael.

Jako czynniki wspierające odporność wskazywane są przede wszystkim : patriotyzm, historia i tradycja, duma narodowa, religia, wspólnota, organizacje paramilitarne, rezerwa.

Wśród głównych założeń proponowanego w raporcie modelu służby państwowej znalazł się postulat wprowadzenia obowiązku jej odbycia przez każdego obywatela kończącego szkołę średnią. Służba ta miałaby trwać nie dłużej niż trzy miesiące i powinna być skonstruowana w taki sposób, by jak najmniej ingerować w codzienne życie obywatela. Dodatkowo, osoby wybrane na podstawie określonych kryteriów mogłyby być kierowane — aż do ukończenia 35. roku życia — na szkolenia specjalistyczne lub podtrzymujące wcześniej nabyte umiejętności. System ten

powinien również przewidywać możliwość dopasowania zakresu służby do indywidualnych kompetencji i preferencji danej osoby, tak aby nie tylko zwiększać jej efektywność, ale także budować pozytywny wizerunek służby jako atrakcyjnej formy obywatelskiego zaangażowania. Kluczowe znaczenie ma również odpowiednie wynagrodzenie oraz promocja służby w przestrzeni publicznej — zarówno w kontekście edukacyjnym, jak i medialnym.

W panelu dyskusyjnym pt. „Czy potrzebujemy powszechnej, obowiązkowej, służby państwowej?” wzięli udział:

- Krzysztof Bosak, Wicemarszałek Sejmu RP
- Michał Dworczyk, Poseł do Parlamentu Europejskiego
- Joanna Kluzik-Rostkowska, Poseł na Sejm RP
- Paulina Matysiak, Poseł na Sejm RP
- Leszek Skiba, Prezes Zarządu Instytutu Sobieskiego

Moderatorem panelu był Marek Kozubal, Dziennikarz, Rzeczpospolita.

W trakcie dyskusji Leszek Skiba podkreślił kluczowe znaczenie osobistej gotowości do działania na rzecz wspólnoty – „Są takie mechanizmy finansowe, które pozwalają pokryć pewne koszty i dają motywację do tego, żeby skorzystać na tej aktywności w sposób finansowy. Najważniejszym pytaniem jednak jest to, czy poszczególne osoby chcą być aktywne i robić coś dla wspólnoty, czy ta postawa jest całkowicie odmienna”.

Podkreślił również, że pieniądze nie wystarczą, by zbudować skuteczny system zaangażowania społecznego w sytuacjach kryzysowych – „Nie można zakładać, że uda się zbudować ten system tylko za pieniądze. Pieniądze są potrzebne, ponieważ rozwiązują część problemów, ale nie pozwolą nam – wydając dodatki, mechanizmy podatkowe, ulgi podatkowe – rozwiązać wszystkich problemów, kiedy pod względem wartości i postaw będziemy mieli do czynienia z osobami, które decydują się pierwszego dnia w sytuacji kryzysu wyjechać z kraju. Nie można postawić tylko na jedno rozwiązanie”.

